

Література

1. Бакуменко В., Попов С. Парадигма інноваційного розвитку суспільства: сучасні концепції реформування публічного управління. Збірник наукових праць «Ефективність державного управління». 2015. Вип. 43. С. 21–28.
2. Амосов О.Ю., Гавкалова Н.Л. Симбіоз інституційних засад та архетипіки публічного управління. Публічне урядування. 2016. № 2. С. 15–22.
3. Белбин Р.М. Команди менеджерів. Секрети успіху і причини невдач. Миколаїв: НІРРО, 2003. 315 с.
4. Балдич Н., Гнидюк Н., Трутковськи Ц. Дослідження навчальних потреб представників державної служби України: аналітичний звіт. 2019. URL: <https://nads.gov.ua>.
5. Ландсман В.А. Удосконалення кадрової роботи в органах державного управління. Держава та регіони. Серія: Державне управління. 2013. № 1(41). С. 117–121.

УДК 347.941(043.2)

Осіпова І.І., здобувач вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня,
Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва
імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України, м. Київ, Україна

ПОНЯТТЯ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ДОКАЗУВАННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Прагнення бути рівноправним членом Європейського Союзу вимагає від нашої держави ефективнішого виконання низки завдань, пов'язаних з адаптацією вітчизняного законодавства до політико-правових стандартів [1, с. 15]. Це ставить перед державою Україна одне з головних завдань – прискорити процес формування і запровадження в свою внутрішню правову політику державну програму пов'язану із забезпеченням реального захисту прав, свобод та інтересів особи.

У системі захисту важливе місце посідає судовий. Серед ознак правової, демократичної та соціальної держави є наявність досконалого й ефективного судового захисту прав, свобод і законних інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави та суспільних інтересів [2, с. 55].

У відповідності до статті 4 Цивільного процесуального кодексу України (далі ЦПКУ) у разі порушення, невизнання чи оспорювання прав, свобод чи інтересів фізичної особи, прав та інтересів юридичної особи, інтересів держави та інтересів суспільства кожна особа має право в порядку, встановленому цим Кодексом, звернутися до суду за захистом [3]. Право на судовий захист у рішеннях ЄСПЛ розглядається в

контексті п. 1 ст. 6 Загальної декларації прав людини (1948 року) як: право на суд, право на доступ до суду, право на справедливий суд, право на належну судову процедуру, право на справедливе слухання. Слушним є висновок Т.А. Цувіної про те, що на основі тлумачення ст. 6 ЄКПЛ та практики ЄСПЛ є поняття «право на суд у цивільному судочинстві» як наукова конструкція, адже воно найбільш повно відбиває сутність цього феномену, усуває термінологічну тавтологію між концептом і його елементами [5, с. 51].

Цивільне судочинство розглядається в основному як урегульований нормами цивільного процесуального права порядок розгляду і вирішення цивільних справ загальними судами. З практичної точки зору цивільне судочинство – це процесуальна діяльність суду і учасників судового процесу, яка переважно пов'язана із здійсненням ними доказової діяльності на основі принципів змагальності, диспозитивності та рівності учасників справи.

Процесуальні права й обов'язки сторін передбачені в багатьох нормах ЦПК і частина таких процесуальних прав і обов'язків реалізуються ними у доказовій діяльності, адже такі права й обов'язки пов'язані з цим видом діяльності.

Учасники справи реалізуючи своє процесуальне право чи виконуючи свій процесуальний обов'язок із доказування та подання доказів до суду намагаються довести перед судом наявність або відсутність обставин (фактів), щообґрунтовують їх вимоги чи заперечення. У статті 82 ЦПК передбачені випадки (підстави) звільнення від доказування, тобто, це один з елементів процесуальної діяльності з доказування в цивільному судочинстві який органічно пов'язаний з можливістю не здійснювати процесуальну діяльність пов'язану з доведенням обставин (фактів) справи для підтвердження чи спростування своїх вимог та заперечень.

Звільнення від доказування необхідно розглядати саме як процесуальну діяльність учасника справи, здійснювану в основному в межах принципів змагальності та диспозитивності цивільного судочинства, яка спрямована на реалізацію як загальних завдань цивільного судочинства, закріплених у ч. 1 ст. 2 ЦПК, так і на виконання своїх процесуальних функцій конкретного учасника судової справи – ухвалення судом рішення на користь і в інтересах такого учасника справи.

Звільнення від доказування призводить до наступних процесуальних наслідків – це звільнення від необхідності реалізовувати процесуальне право чи виконувати процесуальний обов'язок для досягнення учасником справи процесуальної мети пов'язаною з участю в цивільному судочинстві.

Звільнення від доказування учасників справи може відбуватися лише в процесі судового провадження в цивільній справі з її розгляду та вирішення.

Звільнення від доказування учасників справи може відбуватися як в основному, так і в зустрічному позовах, а також такі підстави поширюються на позовні заяви третьої особи із самостійними вимогами.

Також, до складу учасників справи включено заявника і боржника наказного провадження (ч. 2 ст. 42 ЦПК), заявника та заінтересованих осіб окремого провадження (ч. 3 ст. 42 ЦПК), органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб (ч. 4 ст. 42 ЦПК). Перелічені учасники справи підпадають під регулюючий вплив статті 82 ЦПК, а отже можуть бути звільнені судом на підставі ЦПК від доказування у цивільній справі.

Отже, звільнення від доказування є процесуальною діяльністю у якій реалізується на основі диспозитивних і змагальних засад цивільного судочинства суб'єктивне цивільне процесуальне право учасника справи не здійснювати доказову діяльність, у випадках передбачених цивільним процесуальним кодексом, щодо доведення наявності або відсутності обставин (фактів) справи на які вона посилається як на підставу своїх вимог або заперечень.

Література

1. Стратегія політико-правового розвитку України до 2030 року: науково-аналітична записка / кол. авт.; за ред. І.О. Кресіної. Київ: Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України, 2022. 176 с.

2. Цивільне процесуальне право України (Загальна частина): підруч. / О.В. Гетманцев, Л.А. Кондрат'єва, Л.А. Остафійчук, А.Л. Паскар, І.Ю. Татулич; за ред. О.В. Гетманцева. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. 2022, 408 с.

3. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 року (з наст. змін. і доп.). URL: https://ips.ligazakon.net/document/T04_1618?an=11465.

4. Загальна декларація прав людини прийнята 10 грудня 1948 року. URL: <https://esu.com.ua/article-15128>.

5. Цувіна Т.А. Право на суд у цивільному судочинстві: монографія. Харків: Слово, 2015. 281 с.